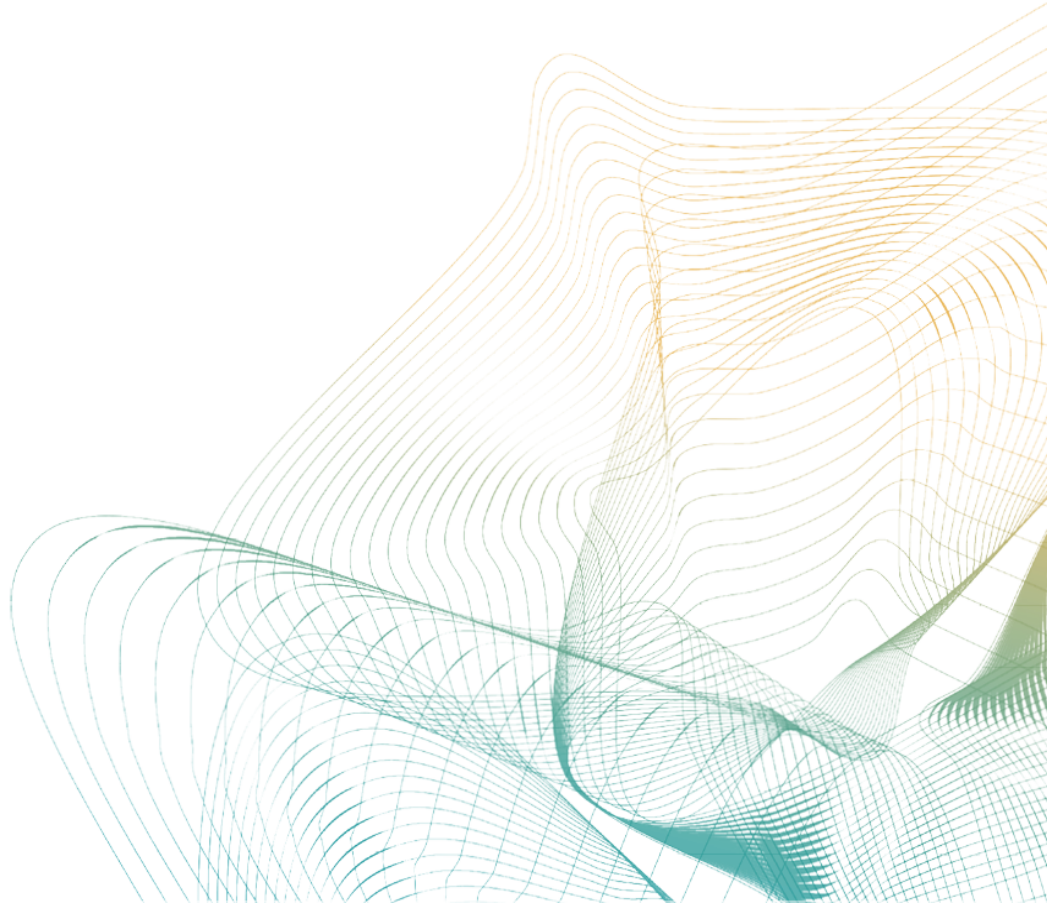

Finansal Hesaplar Raporu

2018-II

Özet

Sektörlerin finansal bilançolarındaki gelişmelere göre; 2018 yılı ikinci çeyreğinde Türkiye ekonomisinin toplam finansal varlıkları 11.645 milyar TL, yükümlülükleri ise 13.475 milyar TL düzeyine ulaşarak, dünyanın geri kalanına 1.830 milyar TL'lik net yükümlülük yaratılmıştır. Dünyanın geri kalanı ve hanehalkı ise net alacaklı konumunu sürdürmüştür.

Gerçekleşen net finansal işlemler incelendiğinde, 2018 yılı ikinci çeyreğinde toplam ekonominin %3,6 ile net borç veren konumunda olduğu görülmektedir.

Hanehalkı ve finansal olmayan kuruluşların borçluluk oranlarının ülke karşılaştırmalarına bakıldığında, Türkiye'nin bu dönemde de borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasındaki konumunu koruduğu görülmüştür.

İçindekiler

1	DEĞERLENDİRMELER	3
2	KİMDEN-KİME (MEVDUAT VE KREDİLER)	6
3	HANEHALKI	7
4	FİNANSAL OLMAYAN KURULUŞLAR	9
5	YERLEŞİK SEKTÖRLERİN TOPLAM BORCU	11

1. Değerlendirmeler

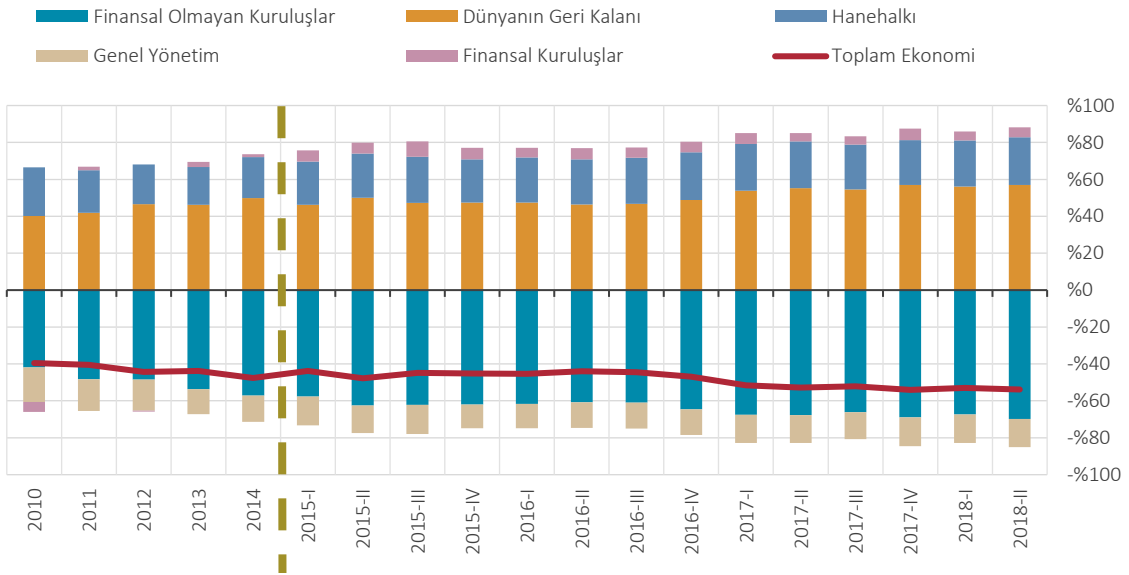
Tablo 1: Net Finansal Değerin Sektörler İtibarıyla Dağılımı (2018 II.Çeyrek, Milyar TL)^{1,2}

	Toplam Ekonomi	Finansal Olmayan Kuruluşlar	Finansal Kuruluşlar	Genel Yönetim	Hanehalkı	Dünyanın Geri Kalanı
Finansal Varlıklar	11.645	4.738	4.737	680	1.491	998
Yükümlülükler	13.475	7.105	4.557	1.199	614	2.933
Net Finansal Değer	-1.830	-2.368	180	-520	877	1.935

Kaynak: TCMB

2010 yılından 2018 yılı ikinci çeyreğine kadar olan dönemde, yurtiçi ekonominin sektörler itibarıyla finansal bilançoları incelendiğinde, hanehalkı ve dünyanın geri kalanının finansal fazla vererek diğer sektörlerden alacaklı; finansal olmayan kuruluşlar ve genel yönetimin ise finansal açık vererek diğer sektörlerle borçlu pozisyonda olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan, üstlendikleri finansal aracılık rolü gereği finansal kuruluşlar sektörü dengedeki pozisyonunu koruyarak sıfıra yakın bir net finansal değer yaratmıştır (Tablo 1, Grafik 1).

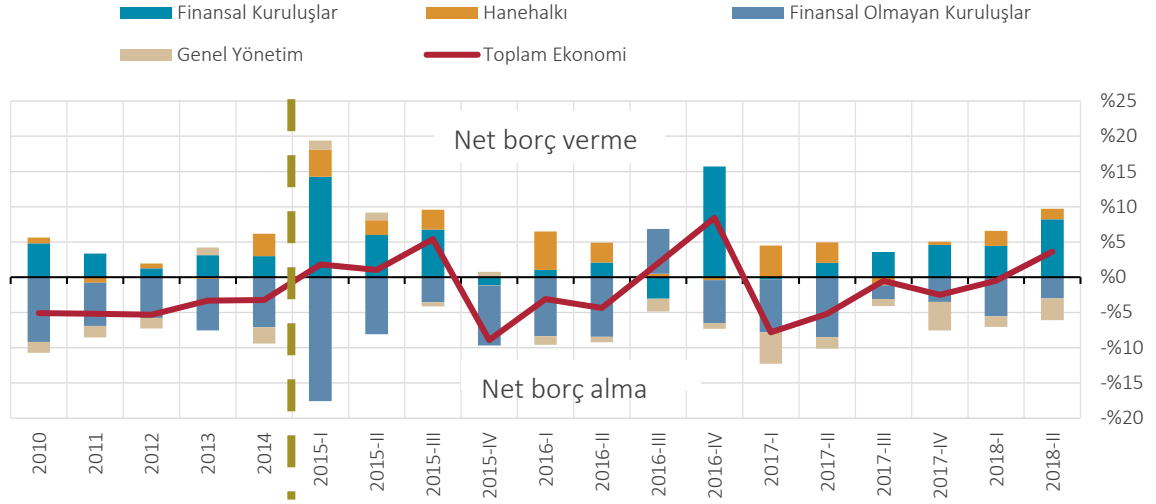
Grafik 1: Net Finansal Değerin (Stok) GSYH'ye Oranı, Sektörler İtibarıyla (%)²

Kaynak: TCMB, TÜİK

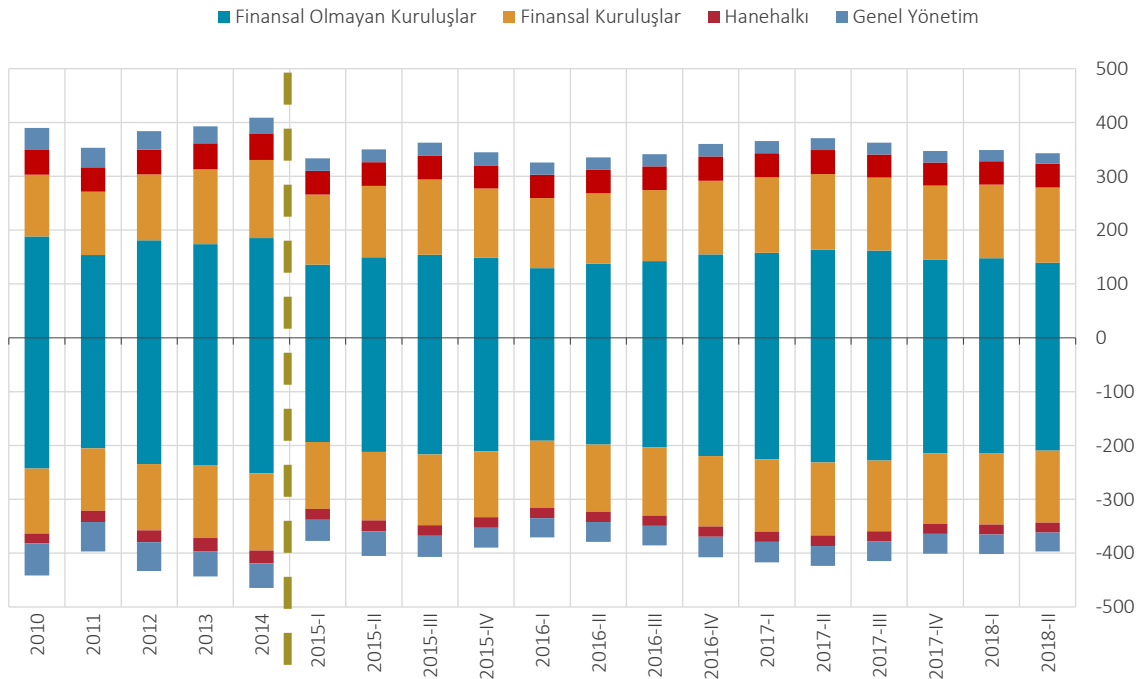
¹ Metodoloji gereği, parasal altının karşı sektörü bulunmadığı için toplam yurtiçi ekonominin net finansal değeri ile dünyanın geri kalanının net finansal değeri arasında söz konusu tutar kadar fark olmaktadır. Dünyanın geri kalanı, Uluslararası Yatırım Pozisyonu İstatistikleri ile uyumlu olacak şekilde, yurtdışı yerleşiklik ilkesi çerçevesinde raporlanmıştır.

² Hanehalkı sektörü, hanehalkına hizmet veren kar amacı olmayan kuruluşları da kapsamaktadır.

Grafik 2: Net Borç Verme\ Borç Alma (İşlem), GSYH'ye Oran, Sektörler İtibarıyla (%) ²

Kaynak: TCMB, TÜİK

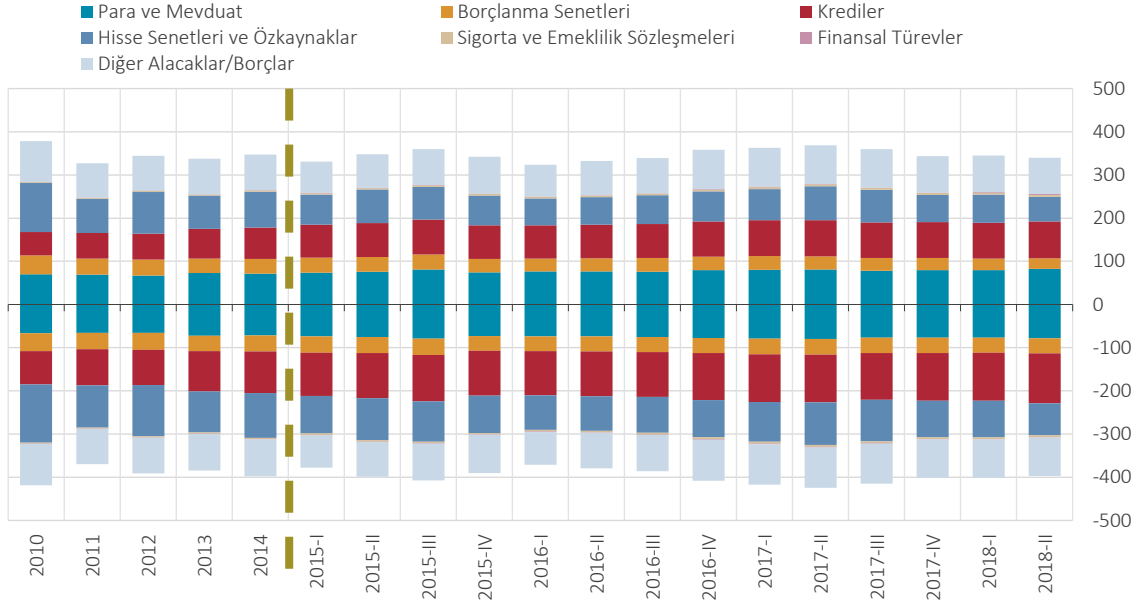
Sektörlerde gerçekleşen net finansal işlemler incelendiğinde ise, geçen yılın aynı döneminde GSYH'nin %5,2'si oranında net borç alan toplam ekonomi bu dönemde %3,6 ile net borç veren konumuna geçmiştir. Bu değişimde, bankalarca verilen kredilerdeki artışın etkili olduğu görülmektedir. Geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında finansal kuruluşların net borç verme oranı GSYH'nin %2'sinden 2018 yılı ikinci çeyreğinde GSYH'nin %8'ine yükselmiş, hanehalkının net borç verme oranı ise GSYH'ni %2,9'undan %1,5'ine gerilemiştir. Net borç alan konumlarını sürdüren finansal olmayan kuruluşlar ile genel yönetim sektörleri son dönemde GSYH'nin yaklaşık %3'ü oranında net borçlanmıştır. (Grafik 2).

Grafik 3: Sektörler İtibarıyla Finansal Varlık ve Yükümlülüklerin GSYH'ye Oranı (%)²

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Sektörlerin son dönem itibarıyla finansal varlık ve yükümlülük dağılımı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların yükümlülük ve varlık tarafında en büyük sektör olduğu, bunu finansal kuruluşların izlediği görülmektedir (Grafik 3).

Grafik 4: Finansal Araç Dağılımı-Toplam Ekonomi, GSYH'ye Oranı* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK

(*)Parasal altın ve SDR dâhil edilmemiştir.

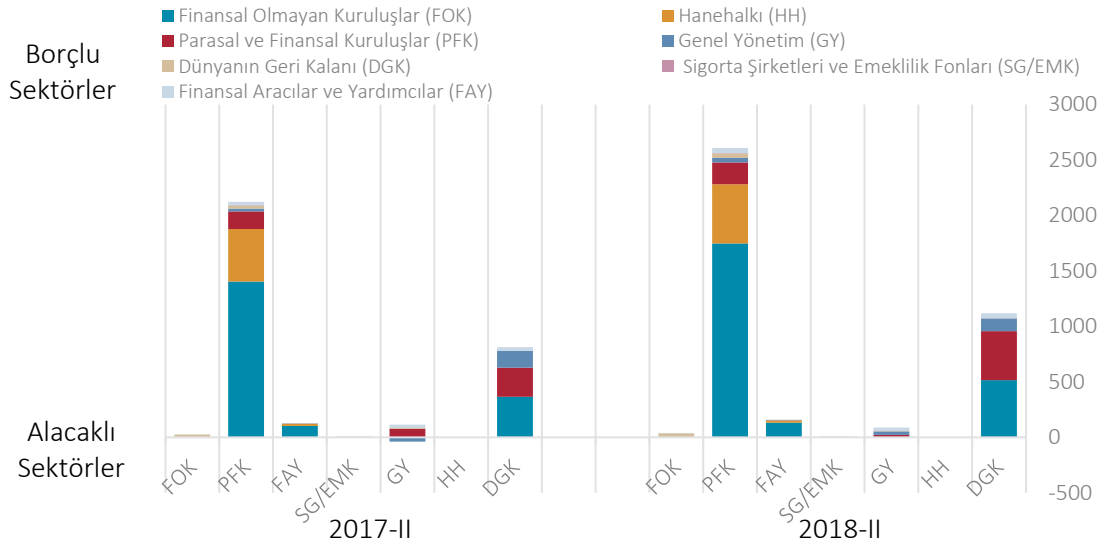
2018 yılı ikinci çeyrek itibarıyla, finansal araç dağılımında varlıklarda krediler ve diğer alacaklar, yükümlülüklerde ise sırasıyla krediler ile diğer borçlar kalemleri en ağırlıklı araçlar olarak gözlenmektedir (Grafik 4).

2. Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)

Mevduat ve kredi kalemleri için derlenen kimden-kime matrisleri ışığında ekonomik sektörler arası ilişkiler aşağıda incelenmiştir.

Kredilerin kimden-kime matrisleri incelendiğinde, 2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde en büyük bağlantı finansal olmayan kuruluşlar ile parasal ve finansal kuruluşlar arasında gerçekleşmiştir. Parasal ve finansal kuruluşlar toplamda 2.608 milyar TL tutarında kredi kullanmış, bunun 1.746 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlara ve 535 milyar TL'lik kısmını hanehalkına vermiştir. Dünyanın geri kalanından 1.117 milyar TL'lik kredi kullanılmış, bunun 514 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlar, 443 milyar TL'lik kısmını parasal ve finansal kuruluşlar kullanmıştır (Grafik 5).

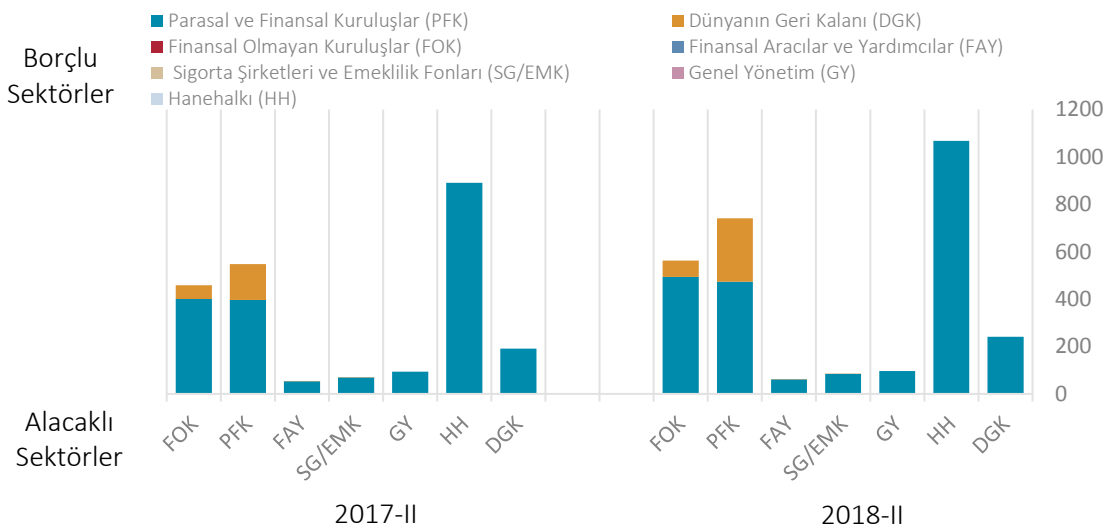
Grafik 5: Krediler, Kimden-Kime (2018 II. Çeyrek, Milyar TL)²

Kaynak: TCMB

2018 yılı ikinci çeyreğinde, yurtiçi ve yurtdışı sektörlerce açılan toplam 2.882 milyar TL'lik mevduatın 2.543 milyar TL'lik kısmı parasal ve finansal kuruluşlar, 338 milyar TL'lik kısmı ise dünyanın geri kalanı tarafından kabul edilmiştir. Parasal ve finansal kuruluşlarda açılan mevduatın büyük bölümü hanehalkı (1.068 milyar TL) ve finansal olmayan kuruluşlara (493 milyar TL) aittir. Dünyanın geri kalanı tarafından kabul edilen mevduatın önemli bir bölümü (241 milyar TL) parasal ve finansal kuruluşlar tarafından açılmıştır (Grafik 6).

Grafik 6: Mevduat, Kimden-Kime (2018 II. Çeyrek, Milyar TL)²

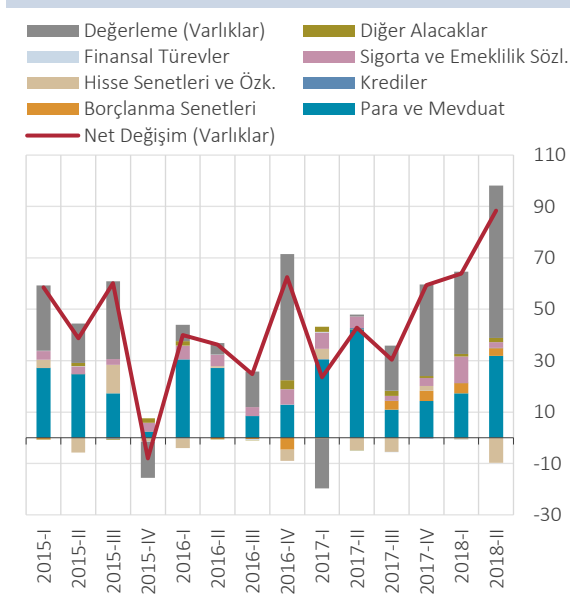

Kaynak: TCMB

3. Hanehalkı

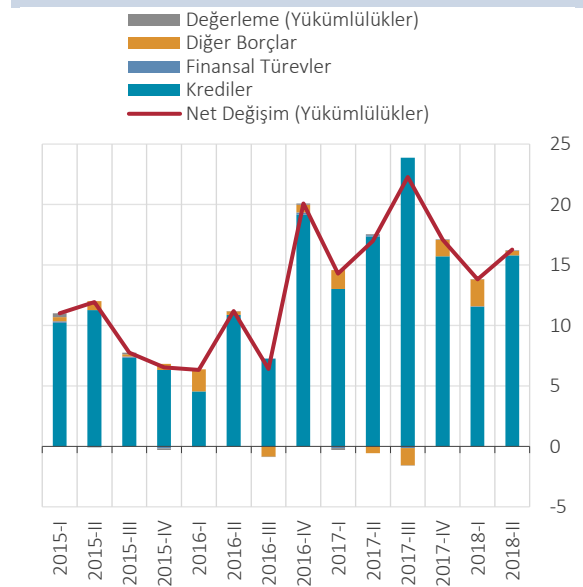
Hanehalkı finansal varlıkları 2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde 88 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artışta en önemli etki; mevcut finansal varlıkların 59 milyar TL tutarındaki pozitif değerlemesinden kaynaklanırken, para ve mevduat varlıklarında 32 milyar TL, sigorta ve emeklilik sözleşmelerinde ise 2 milyar TL tutarında artış gözlenmiştir. Söz konusu dönemde hanehalkı varlıklarının azalış gösterdiği tek kalem ise 10 milyar TL ile hisse senetleri ve özkaynaklar olmuştur (Grafik 7). Hanehalkı yükümlülükleri ise 2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde 16 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artışta en önemli etken 15 milyar TL ile krediler kaleminde kaynaklanmıştır (Grafik 8).

Grafik 7: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

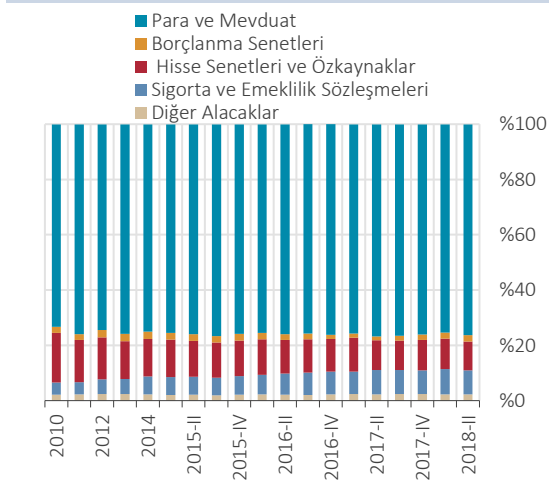
Grafik 8: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

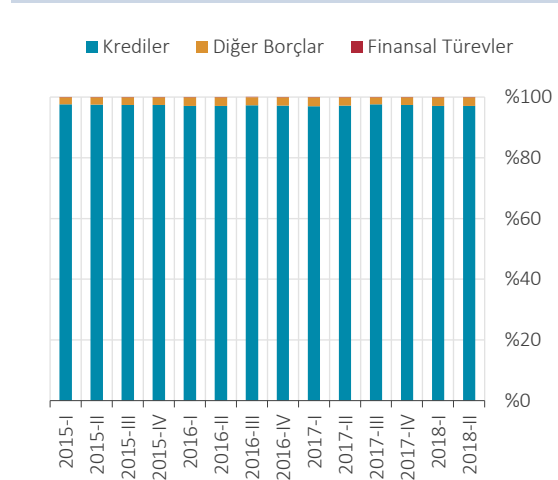
Hanehalkı finansal varlıklarında en temel araç, %76 dolayındaki payı ile mevduat olup, bunu hisse senetleri ve özkaynaklar izlemektedir. Veri dönemi boyunca, borçlanma senetlerinin toplam finansal yatırımlardaki payı artarken, mevduat ile hisse senetleri ve özkaynakların payı yatay bir seyir izlemiştir. Sigorta ve emeklilik sözleşmelerinin ise payı azalış göstermiştir (Grafik 9). Yükümlülükleri incelediğimizde; tamamına yakınının kredilerden oluştuğu görülmektedir (Grafik 10).

Grafik 9: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

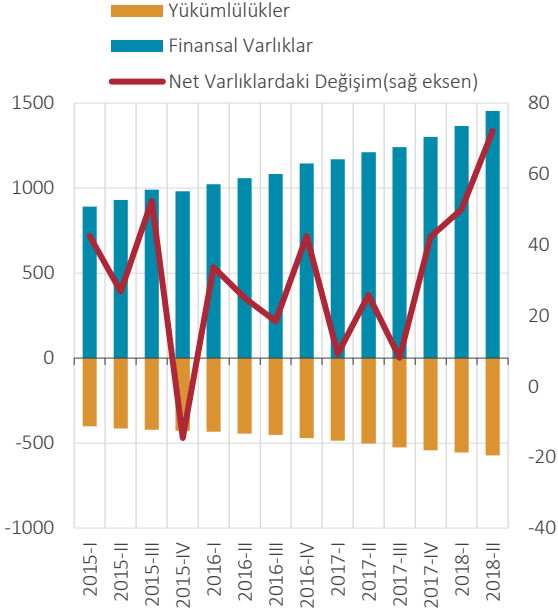
Grafik 10: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

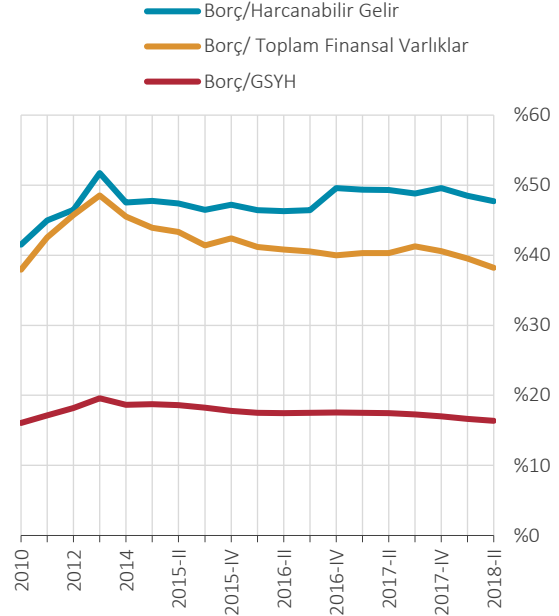
Hanehalkı net finansal değeri 2018 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 72 milyar TL'lik artış göstermiştir (Grafik 11). Hanehalkı borçluluğuna ilişkin göstergelere bakıldığında; hanehalkı borcunun GSYH'ye oranının %16,4 ile bir miktar azalış göstermesinin yanında borcun harcanabilir gelire oranı ile toplam finansal varlıklara oranında da 2018 yılının ikinci çeyreğinde bir gerileme olduğu gözlemlenmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Hanehalkı Net Varlık Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Grafik 12: Hanehalkı Borcu* (%)

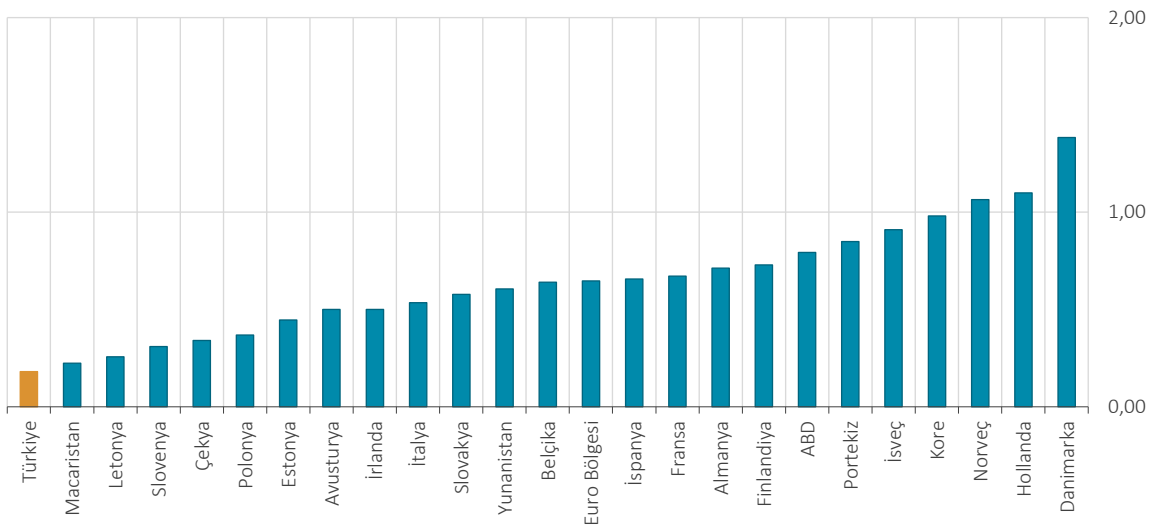

Kaynak: TCMB, TÜİK

*Hanehalkı borcu kredi kaleminden oluşmaktadır.

Hanehalkı yükümlülüklerinin GSYH'ye oranına bakıldığında; 2018 yılının ikinci çeyreğinde Türkiye'nin karşılaştırma yapılan ülkeler arasında borçluluk düzeyi en düşük ülke olduğu görülmektedir (Grafik 13).

Grafik 13: Hanehalkı Yükümlülükleri/GSYH, Karşılaştırma*²

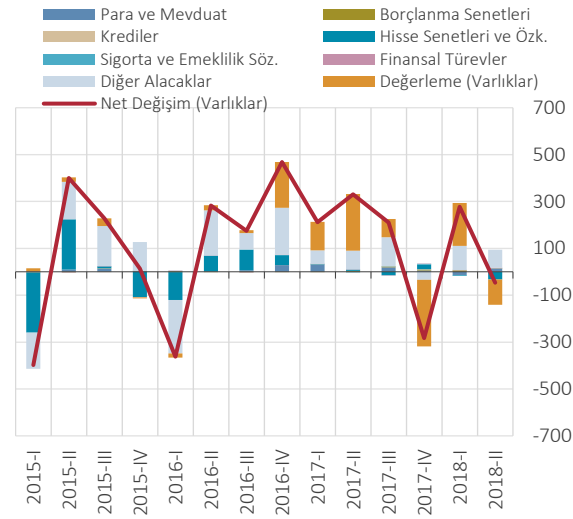
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD

(*) Diğer ülke verileri 2018 I. çeyrek itibarıyla.

4. Finansal Olmayan Kuruluşlar

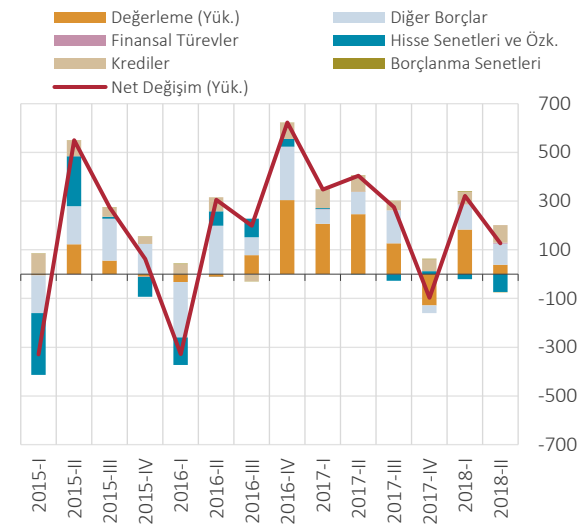
Finansal olmayan kuruluşların finansal varlıkları 2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde 53 milyar TL azalış göstermiştir. Söz konusu azalışta en önemli etki; finansal varlıkların 114 milyar TL tutarındaki negatif değerlemesinden kaynaklanırken, diğer alacaklar kaleminde 76 milyar TL tutarında artış gözlenmiştir. Söz konusu dönemde finansal olmayan kuruluşların para ve mevduat varlıklarında ise 13 milyar TL artış gerçekleşmiştir (Grafik 14). Finansal olmayan kuruluşların yükümlülükleri ise 2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde 126 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artışta en önemli etken 87 milyar TL ile diğer borçlar kalemi olurken kredilerde ise 72 milyar TL artış gözlenmiştir. Diğer taraftan hisse senetleri ve özkaynaklara ilişkin yükümlülüklerde ise 73 milyar TL azalış gerçekleşmiştir (Grafik 15).

Grafik 14: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

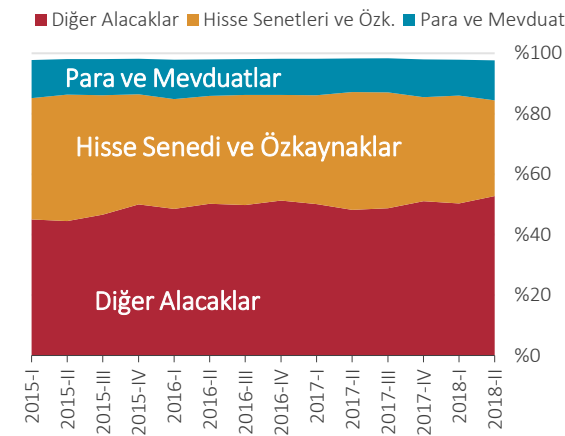
Grafik 15: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

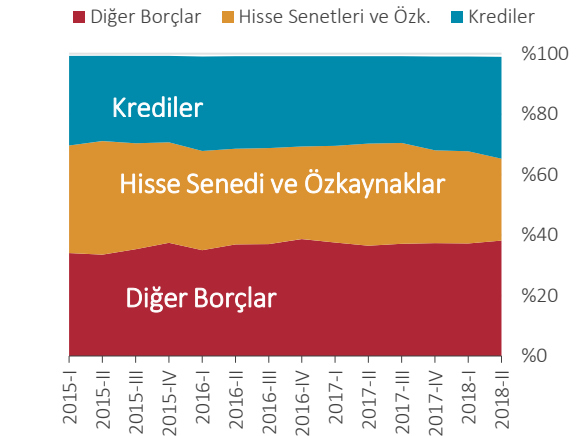
2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde, finansal olmayan kuruluşların varlık tarafındaki en önemli kalemini; satıcı kredi ve avanslar ile diğer kalemlerin toplamından oluşan diğer alacaklar (%53) oluşturmaktadır. Hisse senetleri ve özkaynakların payı %32, para ve mevduatın payı ise %13 olmuştur (Grafik 16). Yükümlülük tarafında ise hisse senetleri ve özkaynak ihracı yoluyla yapılan finansmanın toplam yükümlülükler içindeki payı %27, diğer borçların oranı %38, kullanılan kredilerin payı ise %34 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 17).

Grafik 16: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

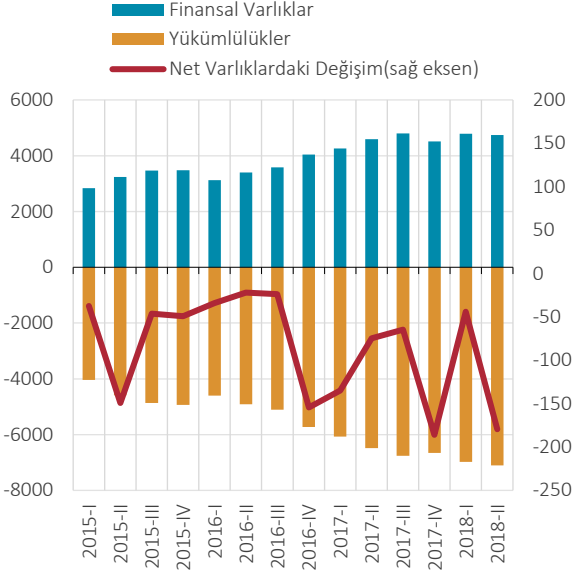
Grafik 17: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

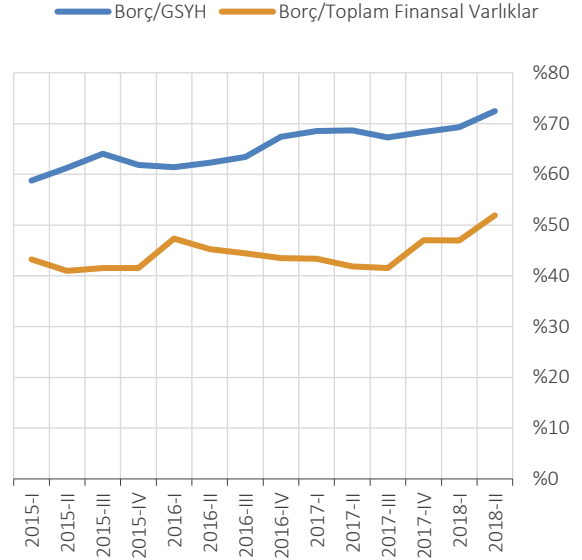
Finansal olmayan kuruluşların net varlıkları 2018 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 180 milyar TL azalmıştır (Grafik 18). Finansal olmayan kuruluşların borçlarının GSYH'ye oranı 2018 yılı ikinci çeyreğinde %72 seviyesinde gerçekleşirken, borçların toplam finansal varlıklara oranı bir miktar artmıştır (Grafik 19).

Grafik 18: Finansal Olmayan Kuruluşlar Net Varlık Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Grafik 19: Finansal Olmayan Kuruluşların Borcu * (%)

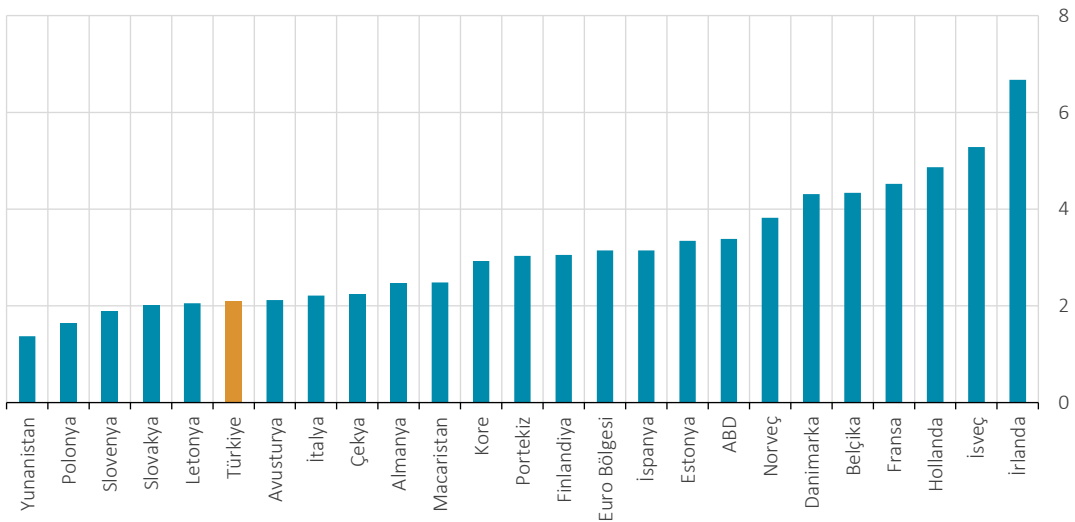

Kaynak: TCMB, TÜİK.

(*)Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır

Finansal olmayan kuruluşların yükümlülüklerinin GSYH'ye oranları çeşitli ülkelerle karşılaştırıldığında; 2018 yılı ikinci çeyreğinde, Türkiye'nin borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir (Grafik 20).

Grafik 20: Finansal Olmayan Kuruluşların Yükümlülükleri / GSYH, Karşılaştırma *

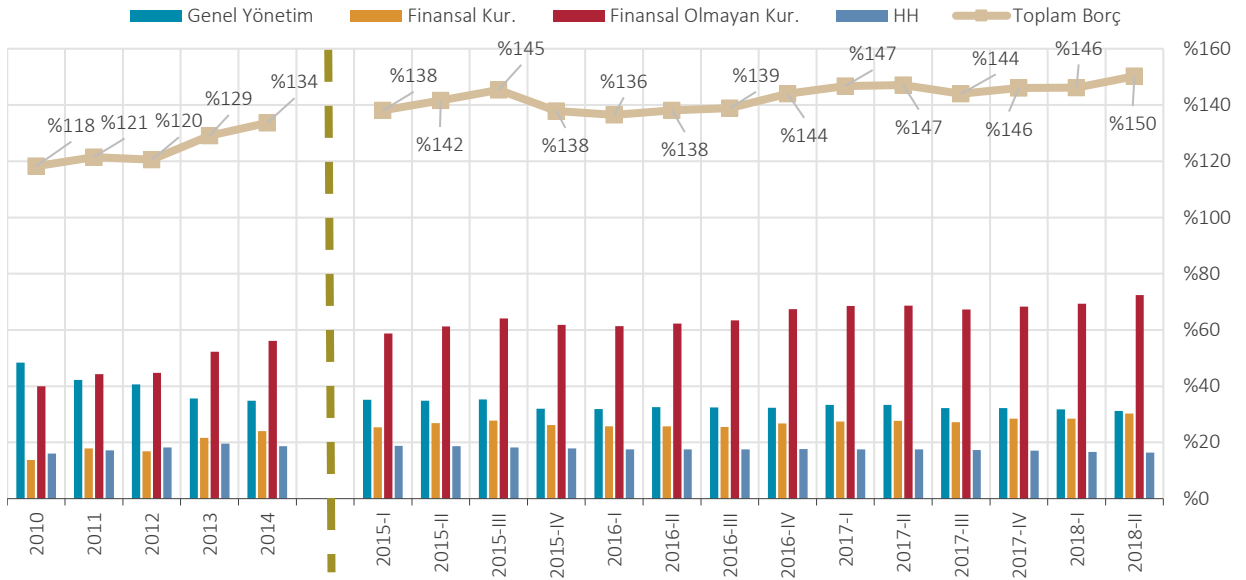
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*)Diğer ülke verileri 2018 I. çeyrek itibarıdır.

5. Yerleşik Sektörlerin Toplam Borcu

Yurtiçinde yerleşik sektörlerin kullandıkları krediler ve ihraç ettikleri borçlanma senetlerinin toplamından oluşan finansal hesaplar tanımlı toplam borcun GSYH'ye oranı, 2018 ikinci çeyreğinde bir önceki döneme göre bir miktar artış göstermiştir (Grafik 21).

Grafik 21: Sektörlerin Toplam Borcu/GSYH, (%)^{2*}

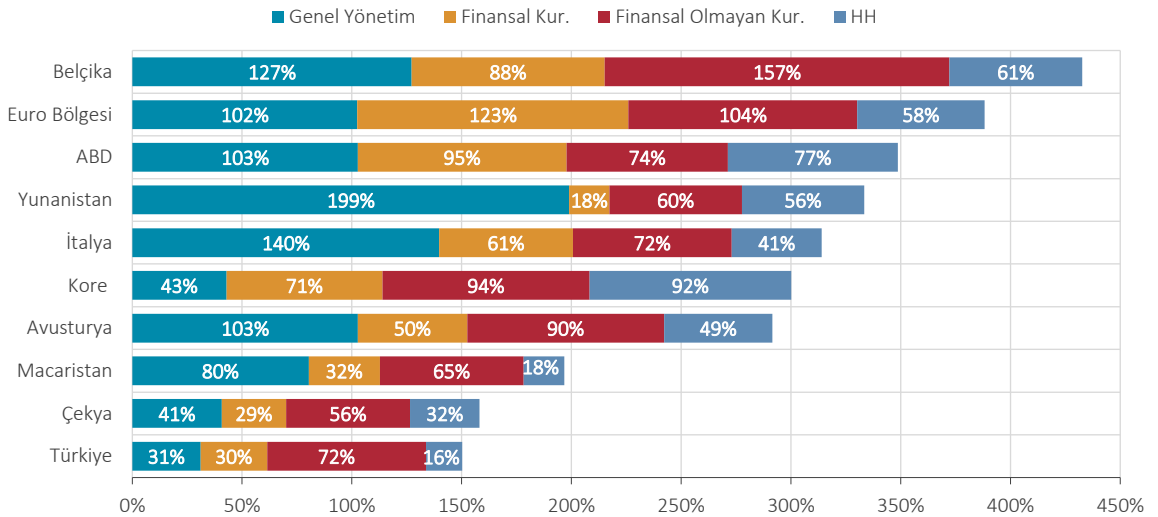

(*)Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Söz konusu borçluluk oranı diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında; 2018 yılı ikinci çeyreklik döneminde Türkiye'de yerleşik sektörlerin toplam borcunun düşük seviyede gerçekleştiği görülmektedir (Grafik 22).

Grafik 22: Borç/GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla, (%) (2018 II. Çeyrek)^{2}**

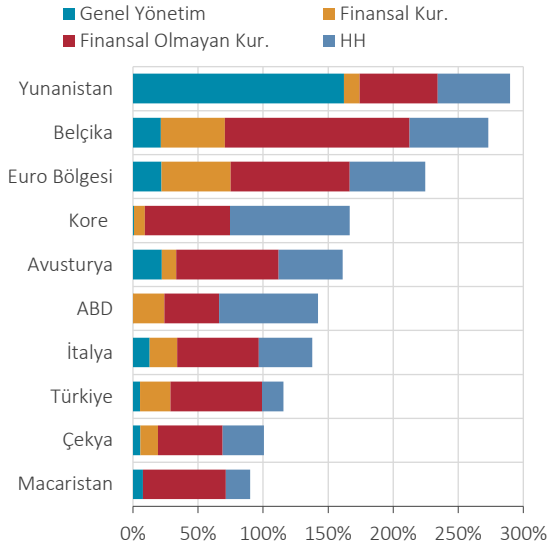
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*)Diğer ülke verileri 2018 I. çeyrek itibarıdır.

(**)Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır

Borçluluk oranının finansal araçlar itibarıyla ülke karşılaştırması yapıldığında; 2018 yılı ikinci çeyreklik dönemde Türkiye'nin kredi/GSYH ve borçlanma senetleri/GSYH oranı açısından düşük seviyede yer aldığı görülmektedir. Kredi borçluluk oranında en büyük sektör GSYH'nın %70'i ile finansal olmayan kuruluşlar olurken, borçlanma senetlerinde %25 ile genel yönetim önde gelen sektör olmuştur (Grafik 23 ve 24).

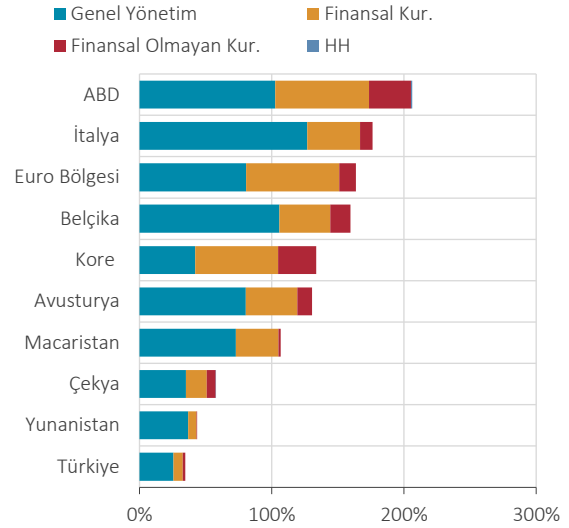
Grafik 23: Kredi/GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla, (%) (2018 II. Çeyrek)²

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*) Diğer ülke verileri 2018 I. çeyrek itibarıyla.

Grafik 24: Borçlanma Sen./GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla, (%) (2018 II. Çeyrek)²

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*) Diğer ülke verileri 2018 I. çeyrek itibarıyla.